

N:o 123.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 15 maj 1908.

— — — — Andra Kammaren den 15 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till strafflag för krigsmakten, lag om införande af den nya strafflagen för krigsmakten samt hvad i afseende därå iakttagas skall, lag angående ändring i vissa delar af förordningen om krigsdomstolar och rätttegången därstädes den 11 juni 1868, lag angående ändring af 1 och 4 §§ i förordningen angående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft ägande utslag, den 30 maj 1873 samt lag angående ändring af 10 § i värnpliktslagen den 14 juni 1901.

(Lagutskottets utlåtande n:o 58.)

Till Konungen.

I en den 28 februari 1908 dagtecknad proposition, n:o 67, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga propositionen bilagda förslag till strafflag för krigsmakten, lag om införande af den nya strafflagen för krigsmakten samt hvad i afseende därå iakttagas skall, lag angående ändring i vissa delar af förordningen om krigsdomstolar och rätttegången därstädes den 11 juni 1868, lag angående ändring af 1 och 4 §§ i förordningen an-

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 50 Häft. (N:o 123.) 1

gående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft ägande utslag, den 30 maj 1873 samt lag angående ändring af 10 § i värnpliktslagen den 14 juni 1901.

Det kan enligt Riksdagens uppfattning icke jäfvas, att det af Eders Kungl. Maj:t framlagda, på omfattande utredning och sakkunnig pröfning grundade förslag till ny strafflag för krigsmakten äger företräde framför nu gällande militära strafflag. Riksdagen vill i sådant afseende särskildt framhålla, att de af Riksdagen uttalade önskemål blifvit i flera punkter tillgodosedda. Då Riksdagen det oaktadt icke ansett sig kunna bifalla ifrågavarande proposition, hafva nedan angifna skäl föranledt Riksdagen att intaga en dylik ståndpunkt.

När det är fråga om en revision af den särskilda lagstiftning, som hos oss gäller för krigsmakten, torde det icke råda mer än en mening därom, att den del af denna lagstiftning, som är behäftad med de största bristerna och följaktligen mest i behof af en omarbetning, är just den, som rör domstolsorganisationen och den militära rättegångsordningen i allmänhet. De klagomål, som tidt och ofta gjort sig hörda öfver det sätt, hvarpå krigslagarna i praktiken tillämpas, torde ock i flertalet fall vara beroende däraf, att de nuvarande krigsdomstolarna, fränset den högsta instansen, icke kunna anses vara så anordnade, att de kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sin uppgift.

Det kan nämligen icke vara något tvifvel underkastadt att, så länge krigsdomstolarna i första och andra instans hafva en sådan sammansättning, som för närvarande är fallet, det icke finnes tillfyllestgörande garantier för att där skall råda en sådan säkerhet i rättstillämpningen, som med nödvändighet måste krävas, särskildt då det gäller för den enskilde så djupt ingripande och allvarliga påföljder, som ett brott mot den militära strafflagen kan draga med sig. Då härtill kommer beträffande krigsdomstolar i första instans, såväl att den lagfarne ledamoten, hvilken tillsättes endast på förordnande mot ett relativt mindre arfvode, icke sällan är en yngre jurist med skäligen ringa erfarenhet såsom domare, som äfven att åklagaremyndigheten är anförtrodd åt personer, hvilka i regel måste anses föga skickade att på ett nöjaktigt sätt fylla denna sin uppgift, synes det ligga i öppen dag, att en revision af gällande lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes är af trängande behof påkallad.

I det förslag till militär rättegångsordning, hvilket blifvit utarbetadt af den kommitté, som den 1 april 1901 af Eders Kungl. Maj:t tillsattes för revision af strafflagen för krigsmakten och förordningen om krigsdomstolar och rättegången därstädes, hafva åter de af 1901 års Riksdag framhållna synpunkter i flera afseenden vunnit beaktande. Enligt kommitténs

förslag skulle särskilda krigsdomstolar bibehållas, benämnda i första instans under fredstid distriktskrigsrätter och under krig fältkrigsrätter. Rikets krigsmakt skulle i fredstid af Eders Kungl. Maj:t indelas i ett visst antal, förslagsvis nio, distrikt, hvartdera med en distriktskrigsrätt, hvilken skulle bestå af en krigsdomare såsom ordförande, två militärer och en auditor. Äfven åtal mot officer af huru hög grad som helst skulle i regel handläggas af distriktskrigsrätt. De militära ledamöternas grad skulle bestämmas i förhållande till den tilltalades, dock att militära bisittare i domstolen aldrig finge hafva lägre tjänstegrad än kapten. Aklagare vid distriktskrigsrätt skulle vara jurist och benämnas krigsfiskal. Krigsöfverdomstol skulle i fredstid vara en afdelning af Svea hofrätt med dess president såsom ordförande samt två lagfarna och två militära bisittare.

Beträffande kommitténs förslag till omorganisation af de militära domstolarna — liksom ock i fråga om dess förslag till förändring af stadgandena rörande disciplinstraffen — voro emellertid inom kommittén meningarna ganska delade, hvilket synes af åtskilliga vid betänkandet fogade reservationer. Såsom framgår af det propositionen bilagda utdrag af protokollet öfver justitiedepartementens ärenden för den 7 december 1906 hafva dessutom krigshofrätten och det öfvervägande flertalet af de öfriga myndigheter, hvilka yttrat sig öfver kommitténs förslag till ny krigslagstiftning, ansett sig böra mer eller mindre bestämdt afstyrka de ifrågasatta bestämmelserna i dessa delar. Med anledning såväl af därvid gjorda anmärkningar som äfven af andra orsaker har Eders Kungl. Maj:t låtit vidtaga en omarbetning af förslagen, hvilken emellertid begränsats till att omfatta endast strafflagsförslaget.

De grunder, som af Eders Kungl. Maj:t anförts för framläggande af strafflagsförslaget till granskning och afgörande af Riksdagen, oaktadt den militära rättegångsordningen icke kunnat samtidigt göras till föremål för pröfning, kan Riksdagen icke finna öfvertygande. Af hvad ofvan anförts torde framgå, att det enligt Riksdagens uppfattning är nödvändigt för vinnande af ett tillfredsställande resultat, att arbetet med reformering af krigslagstiftningen i främsta rummet inriktas på genomförande af en mera betryggande domstolsorganisation och på ett öfverseende af de stadganden, som därmed stå i samband. Om så icke sker, torde det vara fara värdt, att de nuvarande olägenheterna på det hela taget skola kvarstå: sörjer man icke för att garantier finnas för en god rättsskipning, synes nämligen föga vara vunnet genom en än så tillfredsställande omarbetning af öfriga delar af krigslagstiftningen. Det torde vidare vara uppenbart, att det finnes ett så nära samband mellan strafflagen för krigsmakten och den militära domstolsorganisationen och processen, att samtliga hithörande frågor helst böra upptagas

till afgörande i ett sammanhang. Det lär icke vara något tvifvel underkastadt, att vid en samtidig behandling det skall blifva lättare att så afväga de olika stadgandena inom skilda delar af krigslagstiftningen, att å ena sidan den medborgerliga säkerheten icke äfventyras, på samma gång som å andra sidan föreskrifter lämnas, hvilka äro oundgängliga för ett rätt tillgodo-seende af försvaret. Såvidt Riksdagen kan döma, äro ej heller de brister, som vidlåda den nuvarande strafflagen för krigsmakten så stora eller en revision af densamma så trängande, att icke de olägenheter, som ett uppskof med denna revision må föranleda, kunna mer än väl uppvägas af de fördelar för krigslagstiftningen i dess helhet, hvilka ett allsidigt skärskådande af hithörande spörsmål under dessas gemensamma handläggning tvifvelsutän komme att medföra. Dessutom synes det icke vara lämpligt att nu vidtaga så omfattande ändringar i rättegångsordningen, som i Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition föreslås, då det kan förutsättas, att lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes inom den närmaste framtiden skall blifva ersatt af en ny lag. Då utlåtanden från vederbörande myndigheter inkommit öfver kommitténs förslag till dylik lag, anser sig nämligen Riksdagen kunna antaga, att Eders Kungl. Maj:t redan nästkommande år eller, om så ej kan ske, vid 1910 års riksmöte skall kunna till Riksdagens pröfning framlägga jämväl ett förslag till omgestaltning af den militära domstolsorganisationen och processen.

Vidkommande särskildt det i propositionen framlagda förslag till lag angående ändring i 1 och 4 §§ i förordningen angående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft ägande utslag, den 30 maj 1873, tillåter sig Riksdagen erinra därom, att Riksdagen i skrifvelse (n:o 45) till Eders Kungl. Maj:t den 28 mars 1905 hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta utreda, under hvilka villkor utslag, därigenom någon blifvit dömd till frihetsstraff på viss tid eller till bötesstraff, och hvilket ej underställts högre rätts pröfning, kunde, utan hinder af att det ej vunnit laga kraft, befordras till verkställighet, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lag, hvartill denna utredning befunnes gifva anledning. Genom denna framställning har alltså väckts fråga om en allmän revision af nämnda lag. Sedan infortrade yttranden i anledning af Riksdagens berörda skrifvelse numera afgifvits, är ärendet beroende på Eders Kungl. Maj:ts pröfning. Det synes då icke föreligga tillräcklig anledning att, på sätt i förevarande proposition föreslagits, endast till partiell behandling upptaga den väckta frågan om en revision af berörda lag, utan torde det vara lämpligare att låta denna fråga på en gång i sin helhet finna en lösning.

På de skäl, som sålunda anförts, har Riksdagen icke kunnat antaga de uti Eders Kungl. Maj:ts ofvannämnda proposition framlagda lagförslag, hvilket Riksdagen härigenom får för Eders Kungl. Maj:t tillkännagifva.

Stockholm den 15 maj 1908.

Med undersåtlig vördnad.
